

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

„МУЗИКА И ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

(20-ТЕ – 50-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК)

с автор МАРИЯ БОРИСЛАВОВА АЛЕКСАНДРОВА, редовен докторант
към катедра „История“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ по професионално
направление 2.2. История и археология

от доц. д-р Лъчезар Антонов (ЮЗУ „Неофит Рилски“)

Дисертационният труд на Мария Александрова е с общ обем от 312 страници и е структуриран в увод, четири глави, заключение и библиография. Библиографията е релевантна на съдържанието на дисертацията и включва впечатляващите за подобен род разработка 1535 литературни и информационни източници на български и английски език. Не съм установил наличието на заглавия, посочени в библиографията, които да не са използвани в текста.

Дисертацията е придружена от автореферат с обем от 47 стр., в който са представени основните моменти от дисертационния труд и публикациите на авторката по темата на дисертацията. Бройката на тези публикации надвишава минимално изискуемата публикационна продукция за придобиването на образователната и научна степен „доктор“ по съответното професионално направление, съгласно Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

На страница 19 от своя автореферат дисертантката изчерпателно, точно и ясно дефинира целта на своето изследване в пет отделни, но логически свързани и взаимно допълващи се подточки. Научната цел е конкретна и реално постижима, а методологията, представена на 25-26 стр. от автореферата е адекватна на избрания обект на изследване. В автореферата е представена и авторска справка за научните приноси в дисертационния труд, която приемам без възражения, но с уговорката, че един от посочените приносни моменти в нея се нуждае от допълнителна конкретизация, за да може да бъде действително обозначен като „приносен“. Става дума за твърдението на авторката, че „при разглеждането на „народната демокрация“, „сталинския

период“ и „размразяването“ от края на 50-те се дават отговори на въпроси свързани с прякото влияние на политиката върху музикалната среда“ (стр. 47). Според мен тук би било уместно да бъдат посочени и самите отговори (или поне по-важните от тях), до които е достигнала дисертантката в хода на своето изследване, а не само да се констатира наличието на такива.

Изследването на Мария Александрова се отличава с ясна и логична структура. То ни предлага една прецизно детайлизирана и концептуализирана картина на сложните и динамични отношения между музикалната култура, политическата обстановка и социалния живот в България през втората четвърт на 20 век, отчитаща както спецификите на всяко едно от тези явления по отделно, така и спецификите на тяхното взаимопроникване и историко-ситуационна свързаност през разглеждания период. Първото нещо, което прави впечатление в дисертационния труд е огромният обем извършена изследователска работа, свързана с издирването, проучването, систематизирането и аналитичната реконструкция на наличния изворов материал. За тези свои усилия авторката безспорно заслужава адмирации, имайки предвид сложността на това начинание и усилията, които то предполага. Второто нещо, което прави впечатление е педантичният начин на провеждане на самото изследване и отличното познаване на проблематиката, попаднала в неговия фокус. Но тук трябва да бъде подчертано, че освен задълбочените си музиколожки познания и широка си осведоменост за събитията и процесите, съпътстващи развитието на популярната музика у нас в разглеждания период, авторката демонстрира и специфични аналитични и интрепретативни умения, които придават особена плътност, убедителност и увлекателност на историческия разказ, който тя ни представя в своето изследване. Благодарение на тези свои умения Мария Александрова успява да пресъздаде по един научно достоверен начин не просто историята на музиката в нейните пресечни точки с българското културата действителност в периода от 20-те до 50-те години на XX век, но и духа на всяко едно десетилетие от този период, с неговите противоречия и контрасти – политически, идеологически, културни. Това позволява на докторантката да проследи едновременно основните тенденции и резките завой в развитието на музикалните жанрове и музикалната индустрия на местна почва в разглеждания четиридесетгодишен период, да разкрие ролята и мястото на забавната и танцова музика в културния

и обществен живот на българите от този период, да проследи процесите на формиране и преформатиране музикалните вкусове, да проследи тяхната политическа и идеологическа обусловеност, както и факторите за тяхната относителна променливост и устойчивост във времето.

За нуждите на своето изследване авторката използва разнообразен изворов материал, който освен научните публикации по темата, включва и реклами на музикални къщи, на музикални инструменти, на грамофонни плочи, концертни афиши, спомени на съвременници, споделена в You Tube музика, както и архивни документи от Научния архив на БАН, ЦДА, Окръжни държавни архиви, фономатериали, грамофонни плочи, каталози и дискографии, съхранявани в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и в Института за изследване на изкуствата. Изворовият материал е адекватно подбран с оглед на поставените задачи в дисертационния труд, а прецизната му употреба придава не просто фактологическа наситеност на историческия разказ, но и достоверност на достигнатите от авторката изводи.

Отчитайки тези достойнствата на дисертационния труд и най-вече неговия приносен характер горещо препоръчам на Мария Александрова да прецизира още малко своя текст и да го публикува като монография.

В заключение към написаното ще си позволя да отправя един въпрос към авторката. На 215 стр. от дисертацията авторката напълно основателно според мен констатира, че след 9 септември 1944 „негативното отношение на новата комунистическа власт към буржоазния шлагер и кръчмарската песен, не се пренася върху класическата музика, въпреки нейната отдалеченост от пролетарската култура и музикалните вкусове на социалните низини.“ Въпросът ми е защо това е така? Каква според докторантката е причината за налагането на подобен своеобразен и диференциран подход към класическата музика от страна на комунистическа власт? Какви са идеологическите аргументи, стоящи зад този подход и какви са културно-историческите предпоставки за неговото утвърждаване?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на написано по-горе считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“. Трудът е оформен и представен в необходимия академичен и технически вид, а

съпътстващите го документи са изготвени според изискванията на закона и другите нормативни документи, уреждащи процедурата. Авторката демонстрира изключителна добро познаване на темата и отлична ориентация в една слабо изследвана научна проблематика с интердисциплинарен характер. Посочените в автореферата научни приноси на дисертационния труд са логично следствие от проведеното научно изследване. Не съм установил плагиатство и приемам дисертационния труд като авторска научна разработка.

Имайки предвид описаните от мен качества и достойнства на предоставения ми за оценяване дисертационен труд, напълно убедено предлагам присъждането на образователната и научната степен „доктор” по професионално направление 2.2. История и археология на Мария Бориславова Александрова.

3.1.2022

София

Член на научното жури:

Доц. д-р Лъчезар Антонов